

Τα ερευνητικά σχέδια στην εκπαιδευτική έρευνα με μια ματιά



ΕΙΔΗ ΓΝΩΣΗΣ ΑΝΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ	Αιτιακή γνώση μέσω τυπολογιών	Αιτιακή γνώση μέσα από αιτιακές «αλυσίδες» ή σχεσιακούς μηχανισμούς	Περιγραφή πλαισίου	Αιτιακή γνώση μέσα από την ανακάλυψη νέων όψεων των φαινομένων	
Μελέτες Περίπτωσης (ΜΠ)	Π	Π	Δ	Π	
Ερευνητικό σχέδιο με Βιογραφικές Μεθόδους (ΒΜ)	Δ	Π	Π	Δ	
Ερευνητικό σχέδιο με αφηγηματικές μεθόδους (ΑΜ)	-	Δ	Π	Δ	
Εθνογραφικό σχέδιο έρευνας (ΕΕ)	-	Δ	Π	Δ	

Τα ερευνητικά σχέδια στις Μελέτες Περίπτωσης

	Συνθήκες	Αποτελέσματα	Είδη γνώσης	Ερευνητική πρόθεση	Είδος δειγματοληψίας
Θεωρία	+	+	Σχισιακοί μηχανισμοί και ανάδειξη νέων όψεων	Έλεγχος θεωρίας και φάσματος εφαρμογής	Τυπική, κρίσιμη, μέγιστη διαφοροποίηση,
	+	;	Τυπολογική γνώση ή/και Σχισιακοί μηχανισμοί	Οικοδόμηση θεωρίας για αποτέλεσμα (νέα γνώση)	Αποκλίνουσα, ομοιογενή, θεωρητική, τυπική
	;	+	Τυπολογική γνώση ή/και Σχισιακοί μηχανισμοί	Οικοδόμηση θεωρίας για συνθήκες (νέα γνώση)	Αποκλίνουσα, ομοιογενή, θεωρητική, τυπική
	;	;	Τυπολογική γνώση ή/και Σχισιακοί μηχανισμοί	Γρίφοι	Θεωρητική, «αποκαλυπτική», χιονοστιβάδα

4 εκδοχές εφαρμογής της ΜΤΤ

Εκδοχή 1

Υπάρχει θεωρία ΚΑΙ για τις συνθήκες ΚΑΙ για το αποτέλεσμα του υπο μέλετη φαινομένου

Εδώ στόχος είναι είτε το να φέρουμε στο φως τους σχεσιακούς μηχανισμούς που συνδέουν Σ και Α ή/και να αναδειχθούν νέες όψεις του υπο μελέτη φαινομένου.

Για παράδειγμα ο ερευνητής έχει υπόψη του μια θεωρία που εξηγεί το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού μειονοτικών ομάδων. Το πρώτο πράγμα που κάνει είναι να διακρίνει τις συνθήκες από τα αποτελέσματα με βάση το θεωρητικό πλαίσιο (π.χ. ο αποκλεισμός των μειονοτικών ομάδων μπορεί να εξηγείται με βάση τις προκαταλήψεις της τοπικής κοινωνίας).

Είναι ένα είδος ελέγχου της θεωρίας και του φάσματος εφαρμογής της. Με βάση αυτό το δεδομένο ο ερευνητής μπορεί να επιλέξει

- Είτε Μια τυπική περίπτωση
- Είτε Μια κρίσιμη περίπτωση
- Ή μια περίπτωση μέγιστης διαφοροποίησης

Δειγματοληψία τυπικής Περίπτωσης.

Η τυπικότητα της περίπτωσης μπορεί να εντοπιστεί είτε μέσα από πληροφόρηση που μπορεί να δώσει κάποιος γνώστης του πεδίου, είτε μέσα από δημογραφική ανάλυση των μέσων όρων. Κατά μια έννοια, η τυπική περίπτωση είναι αντιπροσωπευτική του ευρύτερου πληθυσμού περιπτώσεων για τον οποίο (πληθυσμό) κάποια θεωρία προσδιορίζει ένα αιτιακό μονοπάτι. Ως εκ τούτου, η επιλογή της τυπικής περίπτωσης γίνεται με τρόπο ώστε να παρουσιαστεί αυτή η αιτιακή διαδικασία και να εξηγηθεί ο λόγος για τον οποίο συνθήκες και αποτελέσματα συνδέονται.

Δειγματοληψία κρίσιμης περίπτωσης (critical case sampling)

Εδώ το «κρίσιμο» ορίζεται σε σχέση με δυο έννοιες: Πρώτον, ως αυτή η οποία είναι η λιγότερο πιθανό να συμβεί και αποδίδεται με τον όρο «επιβεβαιωτική κρίσιμη περίπτωση». Εδώ το σκεπτικό είναι το εξής: αν μια θεωρία μας λέει ότι το τάδε έχει λίγες πιθανότητες να συμβεί, τότε επιλέγουμε μια περίπτωση αυτού του τάδε ώστε να εκλεπτύνουμε την θεωρία. Όσο πιο παράξενη η πρόβλεψη μιας θεωρίας, τόσο μεγαλύτερος ο βαθμός εκλέπτυνσης που θα παρέχουν τα δεδομένα της επιλεγμένης περίπτωσης.

Ας δώσουμε ένα παράδειγμα. Ο ερευνητής κάνει την υπόθεση ότι όσο πιο συμμετοχικοί είναι οι γονείς των μαθητών στις συναντήσεις με τους εκπαιδευτικούς τόσο μειωμένα θα είναι τα ποσοστά σχολικού εκφοβισμού. Η πρόβλεψη που προκύπτει από την θεωρία είναι ότι η συμμετοχή των γονέων οφείλεται στο πολιτισμικό τους κεφάλαιο και, άρα, αν ερευνηθεί κανείς σχολεία σε αγροτικές περιοχές όπου οι γονείς δεν έχουν το αντίστοιχο κεφάλαιο και δεν συμμετέχουν στις διαδικασίες του σχολείου, θα παρατηρήσει και περιπτώσεις σχολικού εκφοβισμού. Όμως η έρευνα δείχνει το ακριβώς αντίθετο, δηλαδή απουσιάζει ο εκφοβισμός ακριβώς επειδή για κάποιο άλλο λόγο που θα εντοπίσει η έρευνα και ο οποίος θα συμβάλλει στην ανάπτυξη νέας θεωρίας, οι γονείς των μαθητών συμμετέχουν στις σχολικές πρακτικές ενημέρωσης. Με άλλα λόγια, μέσω της «λιγότερο πιθανό να συμβεί» περίπτωσης, οι ερευνητές έχουν την δυνατότητα να αναπτύξουν νέα θεωρία εντοπίζοντας κάποια όψη της προηγούμενης θεωρίας στην οποία αυτή η όψη δεν είχε συμπεριληφθεί.

Δεύτερον, μια περίπτωση μπορεί να προσεγγιστεί ως κάτι που είναι το πιο πιθανό να συμβεί και αποδίδεται με τον όρο «διαψευστική κρίσιμη περίπτωση». Εδώ κάνουμε το ανάποδο σε σχέση με τα προηγούμενα. Επιλέγουμε μια περίπτωση η οποία προβλέπουμε ότι θα επιβεβαιώσει μια θεωρία και εν τέλει την διαψεύδει. Για παράδειγμα ένας ερευνητής μελετάει την εξαφάνιση του παραδοσιακού κυριακάτικου τελετουργικού όπου η οικογένεια μαζεύεται γύρω από το τραπέζι. Σκόπιμα ο ερευνητής επιλέγει ένα κρίσιμο δείγμα από οικογένειες οι οποίες υποθέτουμε ότι είναι πολύ πιθανό να κάνουν πράξη τέτοιου είδους τελετουργικά - για παράδειγμα οικογένειες με έντονα το θρησκευτικό στοιχείο που έχουν παιδιά στο δημοτικό, μητέρα η οποία δεν εργάζεται, πατριαρχικού τύπου πατέρα και ένα λειτουργικό χώρο δείπνου. Από την έρευνα φανερώνεται ότι ακόμα και αυτές οι οικογένειες δεν εμπλέκονται σε τέτοιου είδους τελετουργικά. Ως εκ τούτου ο ερευνητής μπορεί εύλογα να ισχυριστεί ότι αφού τα τελετουργικά αυτά καταρρέουν ακόμα και σε αυτήν την κρίσιμη περίπτωση τότε το πιο πιθανό είναι να καταρρέουν στις περισσότερες οικογένειες. Κοντολογίς η επιλογή κρίσιμου δείγματος βοηθάει στην μεταφορά ισχυρισμών σε ευρύτερους πληθυσμούς

Δειγματοληψία μεγίστης διαφοροποίηση ή ετερογένειας. Εδώ η στρατηγική της δειγματοληψίας αποβλέπει στο να αποτυπωθούν και στο να περιγραφούν όλες οι οπτικές που συγκροτούν ένα φαινόμενο. Σίγουρα σε μικρά δείγματα το ζήτημα της ετερογένειας και της ποικιλίας είναι ένα πρόβλημα, κάτι που σημαίνει ότι αυτός ο τύπος δειγματοληψίας ταιριάζει σε κάπως πιο μεγάλα δείγματα.

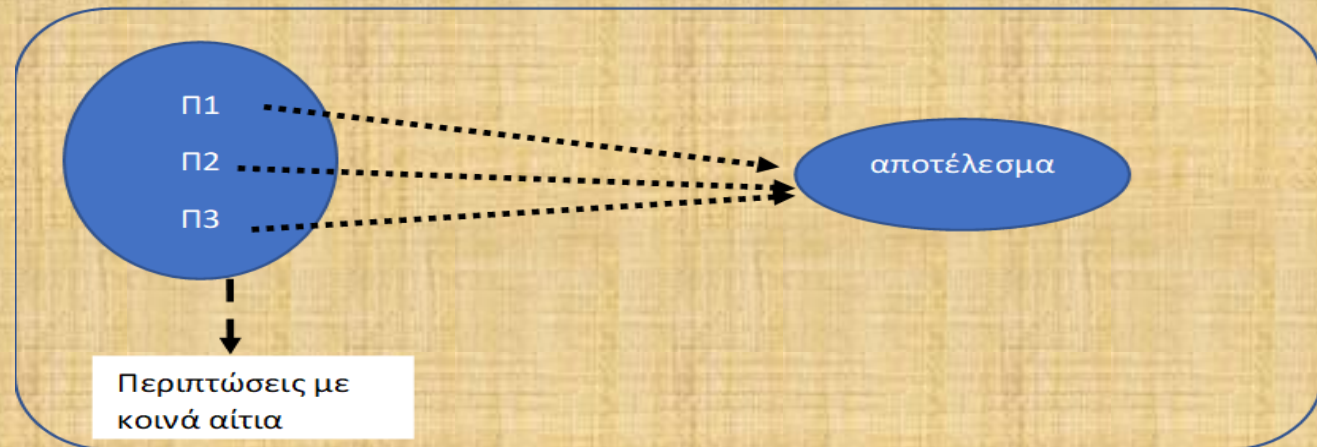
Εκδοχή 2

Υπάρχει θεωρία για τις συνθήκες αλλά όχι για το αποτέλεσμα του υπο μέλετη φαινομένου

Εδώ στόχος είναι είτε το να δομήσουμε τυπολογίες δια των οποίων εξηγείται η ποικιλία του φαινομένου είτε το να φέρουμε στο φως τους σχεσιακούς μηχανισμούς που εξηγούν τα αποτελέσματα που προκύπτουν σε περιπτώσεις των οποίων γνωρίζουμε τις αιτιακές συνθήκες.

Για παράδειγμα ένας ερευνητής μελετά την στάση των μαθητών απέναντι στην μουσειακή εκπαίδευση. Επιλέγει περιπτώσεις οι οποίες μοιράζονται από κοινού το αίτιο Α (υψηλό πολιτισμικό κεφάλαιο γονέων), το αίτιο Β (φοίτηση σε σχολείο με έντονη τη χρήση νέων τεχνολογιών στην διδασκαλία) και το αίτιο Γ (σχολεία που βρίσκονται μακριά από το κέντρο, π.χ. στα προάστια της πόλης) και διερευνά το αποτέλεσμα. Τα αιτια αυτά μπορεί να τα έχει βρει από την βιβλιογραφία ή να είναι προϊόν προσωπικής διαίσθησης

ίδιο αποτέλεσμα



Εδώ ο ερευνητής μπορεί να επιλέξει την αποκλίνουσα, είτε το «ομοιογένες» δείγμα, είτε την θεωρητική δειγματοληψία, είτε την τυπική

Η αποκλίνουσα ή ακραία δειγματοληψία αφορά περιπτώσεις οι οποίες παρουσιάζουν κάτι το ξεχωριστό, κυρίως με την στατιστική έννοια του όρου. Πρόκειται για μια λογική που εφαρμόζεται όταν η σπανιότητα μιας περίπτωσης αξίζει να αναλυθεί διότι ανακαλύπτουμε νέους τομείς έρευνας και νέα φαινόμενα (π.χ. οι μαθητές που αλλάζουν σχολικό περιβάλλον λόγω τιμωρίας). Εδώ οι επιλεγθείσες περιπτώσεις είναι ακραίες με την έννοια ότι απέχουν πολύ από τον μέσο όρο, και με αυτή την έννοια είναι ασυνήθιστες. Επίσης ακραία περίπτωση μπορούμε να έχουμε και με την εξής έννοια: αν παρατηρούμε περιπτώσεις όπου τις περισσότερες φορές εκδηλώνεται κάποιο φαινόμενο, τότε ακραία είναι εκείνη η περίπτωση από την τάξη αυτή των περιπτώσεων στην οποία δεν εκδηλώνεται το αποτέλεσμα. Με άλλα λόγια αυτό που κάνει μια περίπτωση ακραία είναι η σπανιότητα της τιμής της και η αδυναμία μιας θεωρίας να εξηγήσει ένα φαινόμενο

η επιλογή του λεγόμενου «ομοιογενούς δείγματος» δίνει σημαντικά αποτελέσματα στο βαθμό που οι ερευνητές αναδείξουν τον αιτιακό μηχανισμό δημιουργίας του φαινομένου. Στην ομοιογενή δειγματοληψία στόχος είναι η περιγραφή του τρόπου αλληλεπίδρασης μηχανισμού και πλαισίου σε μια περίπτωση (Kontogianni, Tourtouras and Kyridis 2021). Μία έρευνα η οποία θα εστίαζε στις εμπειρίες των μονογονεϊκών οικογενειών από επιλογή (π.χ. μητέρες ή πατεράδες οι οποίοι συνειδητά έγιναν μονογονεϊκοί γονείς (παρένθετη μητρότητα, υιοθεσία) δίχως να θέλουν σύντροφο) ή σε άτομα που επιλέγουν να είναι μόνα (singles) ή σε σπουδαστές των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας είναι μερικά παραδείγματα αυτού του σκεπτικού. Εδώ στόχος είναι να παρουσιαστούν όψεις του φαινομένου οι οποίες είναι άγνωστες και σταδιακά να αναπτυχθούν μέσα από την σωρευτική μελέτη παρόμοιων περιπτώσεων θεωρίες για το εν λόγω φαινόμενο.

Θεωρητική δειγματοληψία

Ο ερευνητής ξεκινά την επιλογή κάποιων περιπτώσεων και ταυτόχρονα τις αναλύει. Από την ανάλυση προκύπτουν νέες εννοιολογικές κατηγορίες οι οποίες αποτελούν τα νέα αποθέματα από τα οποία θα αντλήσει πληροφορητές. Π.χ. ο ερευνητής μελετά την κατασκευή της κοινωνικής ταυτότητας των μαθητών λυκείου και ξεκινά να αναλύει συνξεις από ΓΕΛ. Καθώς τις αναλύει βλέπει ότι υπάρχουν μαθητές με κοινή ταξική προέλευση όπου κάποιοι από αυτούς επιλέγουν το ΓΕΛ για λόγους επιβίωσης και κάποιοι από αυτούς επειδή θέλουν να μπουν «όπου να ναι». Έπειτα αναζητά τέτοιες ομάδες μαθητών ώστε να αναδείξει τους λόγους αυτής της διαφοράς

Σε κάθε περίπτωση, στην εκδοχή 2 στόχος είναι η οικοδόμηση θεωρίας για τις διαδικασίες δια των οποίων έχουμε συγκεκριμένα αποτελέσματα.

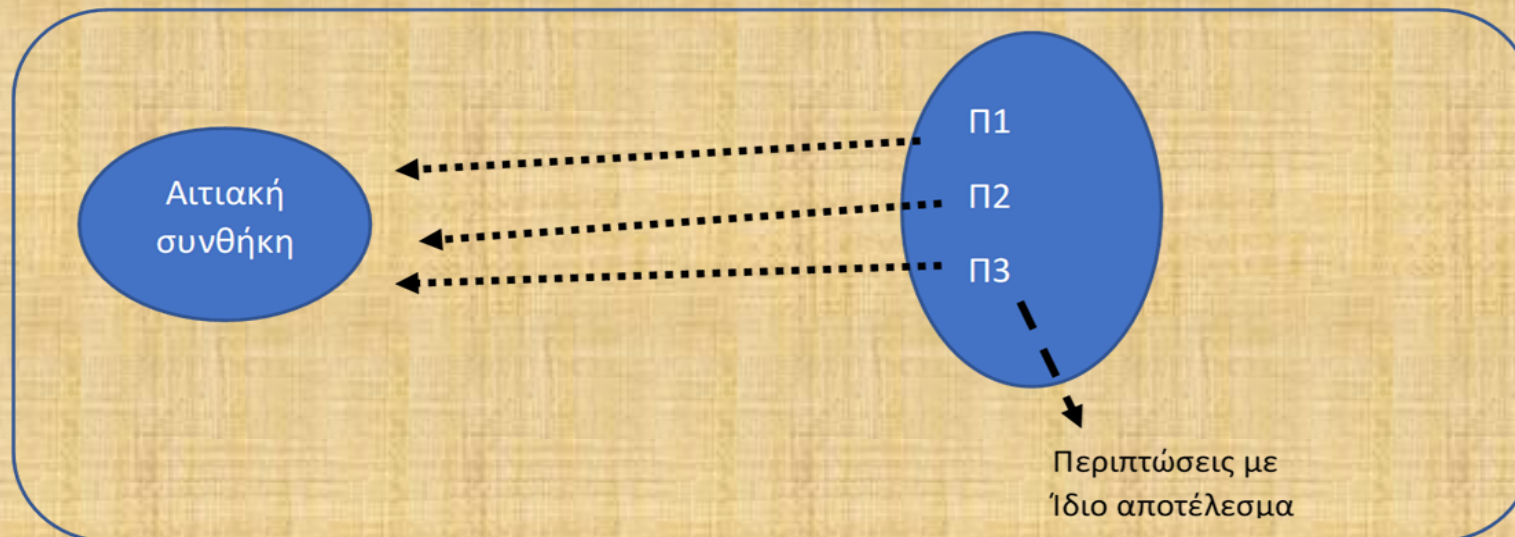
Εκδοχή 3

Υπάρχει θεωρία για τα αποτελέσματα αλλά όχι για τις συνθήκες του υπο μέλετη φαινομένου

Εδώ στόχος είναι είτε το να δομήσουμε τυπολογίες δια των οποίων εξηγείται η ποικιλία του φαινομένου είτε το να φέρουμε στο φως τους σχεσιακούς μηχανισμούς που εξηγούν τις συνθήκες για περιπτώσεις που μοιράζονται από κοινού ένα αποτέλεσμα.

Για παράδειγμα ένας ερευνητής μελετά τα αίτια για τα οποία δουλεύει η «σχολική διαμεσολάβηση» ως τρόπος καταπολέμησης της σχολικής βίας. Επιλέγει σχολεία που την εφαρμόζουν με επιτυχία και αναζητά τα αίτια. Εδώ οι επιλογές δείγματος είναι ίδιες την εκδοχή 2

κοινές αιτιακές συνθήκες



Εκδοχή 4

ΔΕΝ Υπάρχει θεωρία ούτε για τα αποτελέσματα ούτε για τις συνθήκες του υπο μέλετη φαινομένου

Σε αυτό το ενδεχόμενο μπορεί να θέλουμε να αναλύσουμε φαινόμενα των οποίων οι συνθήκες και/ή τα αποτελέσματα είναι κάτι σαν θεωρητικοί γρίφοι ή τα οποία ήταν μέχρι τώρα μη προσβάσιμα στην επιστημονική έρευνα. Τα δεύτερα αφορούν περιπτώσεις οι οποίες έχουν ονομαστεί από τον Yin «αποκαλυπτικές» (revelatory), όπως για παράδειγμα η μελέτη διεμφυλικών μαθητών. Στο ίδιο πνεύμα κινείται και η γνωστή επιλογή δείγματος «χιονοστιβάδα». Αυτή είναι μία μέθοδος για να εντοπίζουμε πληροφορίες και άτομα τα οποία έχουν να δώσουν πλούτο πληροφοριών σε περιπτώσεις όπου είναι δύσκολο να βρεθούν πληροφορητές. Η ερώτηση που θα διευκολύνει τον εντοπισμό τέτοιων ανθρώπων είναι “ποιος ξέρει πολλά πράγματα για το τάδε; σε ποιον θα έπρεπε να απευθυνθούμε για αυτό;”. Απευθυνόμενοι σε κάποιους ανθρώπους ώστε να βρούμε τα παραπάνω άτομα το δείγμα χιονοστιβάδας μεγαλώνει καθώς βρίσκομαι σχετικά άτομα. Όταν αρχίσουμε και ρωτάμε, από ένα σημείο και μετά ίσως φανεί ότι συνήθως είναι συγκεκριμένα τα άτομα τα οποία θα μας προτείνονται.

Δειγματοληψία με κριτήριο τον χρόνο (Longitudinal).

Α. Εδώ έχουμε μια ενότητα ανάλυσης και εξετάζουμε επιδράσεις που έχουν συμβεί σε αυτήν σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Παράδειγμα αυτής της εκδοχής είναι το να μελετήσουμε την δόμηση της επαγγελματικής ταυτότητας των φοιτητών παιδαγωγικών τμημάτων. Εδώ ο ερευνητής μελετά το «πριν», «κατά τη διάρκεια» και το «μετά» το πέρασμα από ένα πανεπιστημιακό τμήμα επιστημών της εκπαίδευσης, προκειμένου να δει τι άλλαξε και τι έμεινε ίδιο στις αυτοκατανοήσεις των φοιτητών. Εδώ οι περιπτώσεις είναι τρεις και εξετάζουμε συσχετίσεις μεταξύ τους.

Β. Η δεύτερη εκδοχή είναι όταν δεν εξετάζουμε την επίδραση του χρόνου και εξετάζουμε την συμμεταβολή στην ενότητα ανάλυσης εστιάζοντας σε υπο-ενότητες ανάλυσης. Σε αυτή την εκδοχή μπορούμε για παράδειγμα να πάρουμε την περίπτωση των φοιτητών εργατικής και φοιτητών μεσο-σχολικής προέλευσης.

Γ. Η τρίτη εκδοχή είναι ένας συνδυασμός των δυο προηγούμενων, όπου εδώ θα μπορούσε κανείς να μελετήσει την διαχρονική («πριν», «κατά τη διάρκεια» και το «μετά») σύγκριση αυτών των δυο περιπτώσεων στην ίδια ενότητα ανάλυσης (δηλ όχι σε ένα Παιδαγωγικό Τμήμα αλλά και από άλλα).

3. Οι περιπτώσεις ως σύνολα ιδιοτήτων δια των οποίων μελετώνται αναγκαίες και επαρκείς συνθήκες

Εδώ η περίπτωση δεν ορίζεται εξ αρχής αλλά προς το τέλος της έρευνας όπου ο ερευνητής απαντά στο ερώτημα «τα ευρήματά μου τίνος φαινομένου συνιστούν περίπτωση;». Αυτό μπορεί να γίνει με δύο τρόπους: είτε μελετώντας ομοιότητες είτε μελετώντας μοτίβα ομοιοτήτων και διαφορών.

Μελέτη ομοιοτήτων: Εδώ ο ερευνητής εστιάζει σε ομοιότητες μεταξύ των περιπτώσεων και επιχειρεί να απαντήσει στο ερώτημα «τα κοινά αυτά (των περιπτώσεων) τίνος φαινομένου συνιστούν εκδήλωση». Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ακόμα και όταν ο ερευνητής εξετάζει ομοιότητες η λογική της σύγκρισης δεν εξαφανίζεται. Εδώ η λογική είναι να εντοπιστούν αιτιακές συνθήκες οι οποίες είναι κοινές σε συγκεκριμένες περιπτώσεις στις οποίες το φαινόμενο ενδιαφέροντος εκδηλώνεται.

Για παράδειγμα, υποθέτουμε ότι ένας ερευνητής που μελετά τα επίπεδα συνδικαλιστικής συμμετοχής των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης βρίσκει ότι αυτή συνδέεται με την «πρότερη συνδικαλιστική συμμετοχή στα πανεπιστημιακά χρόνια» και με «όσους έχουν πάνω από 10 έτη προϋπηρεσίας». Η επεξεργασία ενός πορτραίτου του υπό μελέτη φαινομένου είναι σκοπός αυτής της μεθοδολογικής διαχείρισης των περιπτώσεων.

Π1 Π2 Π3

Μελέτη ομοιοτήτων/κοινών



Φαινόμενο
ενδιαφέροντος

Φαινόμενο
ενδιαφέροντος

Μορφή1 φαινομένου (ή
κατηγορίες
περιπτώσεων)

Π1 Π2 Π3

Μελέτη ομοιοτήτων/κοινών

Μορφή 2
φαινομένου (ή
κατηγορίες
περιπτώσεων)

Π4 Π5 Π6

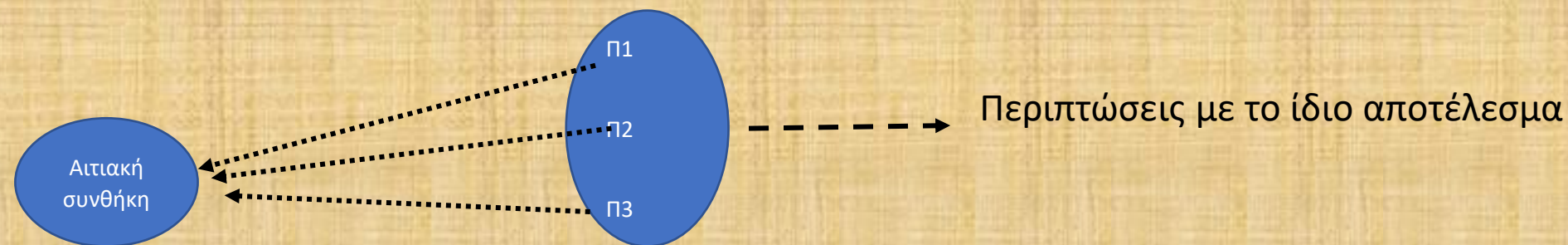
Μελέτη ομοιοτήτων/κοινών

Σύγκριση για εντοπισμό
διαφορών

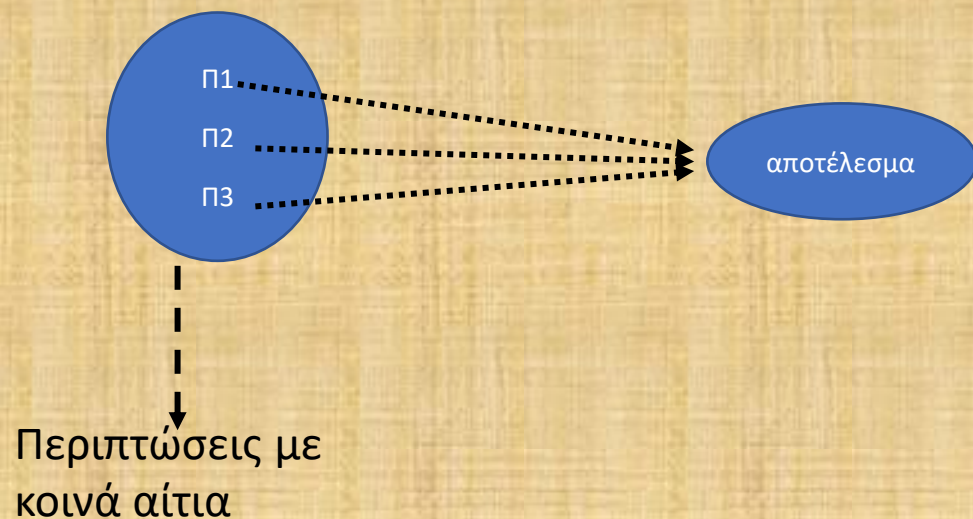


Η μελέτη των διαφορών προτείνεται ως μεθοδολογικό εργαλείο εντοπισμού των αναγκαίων και επαρκών συνθηκών που δημιουργούν ένα φαινόμενο και για να αποτυπωθεί η ποικιλία των αιτιακών μονοπατιών που το παράγουν.

Εντοπισμός αναγκαίων συνθηκών: ξεκινάμε με περιπτώσεις που μοιράζονται το ίδιο αποτέλεσμα και μετά αναζητούμε να δούμε αν έχουν κοινές αιτιακές συνθήκες



Εντοπισμός επαρκών συνθηκών: ξεκινάμε να εξετάζουμε περιπτώσεις με τις ίδιες αιτιακές συνθήκες για να δούμε αν διαμοιράζονται από κοινού το ίδιο αποτέλεσμα



2. Σχέδιο έρευνας με αφηγηματικές μεθόδους

Εδώ μελετάμε ιστορίες ζωής και αφηγήσεις που παράγουν οι άνθρωποι για να κατανοήσουν εαυτούς και πλαίσια που ζουν. Μπορεί να εφαρμοστεί θεματικά ή σε σχέση με ένα συγκεκριμένο βίωμα (π.χ. αφηγήσεις εκπαιδευτικών για την πρώτη επαφή με τους μαθητές, αφηγήσεις γονέων/εκπαιδευτικών για την χρήση της τιμωρίας) ή σε σχέση με «κρίσιμα συμβάντα» που έχουν συμβεί σε συγκεκριμένα άτομα και καταστάσεις (π.χ. φοιτητές/τριες που είναι γονείς, φοιτητές με αναπηρία)

Γιατί αφήγηση; Ποια η χρησιμότητά της;

- ✓ Οι εξιστορήσεις είναι γνωστικά εργαλεία πρόσβασης στον κόσμο
- ✓ Διευκολύνουν τον ερευνητή να καταλάβει πώς βιώνεται η πραγματικότητα από την οπτική του πρώτου προσώπου (άρα έχει μαθησιακή/παιδαγωγική αξία καθώς μας επιτρέπει να καταλάβουμε πώς μαθαίνουν οι άνθρωποι ή τι είναι αυτό που τους δυσκολεύει να μάθουν)
- ✓ Συνιστούν αποθέματα των συναισθημάτων και των αξιών που διέπουν τους ανθρώπους

Η συλλογή των δεδομένων στην αφηγηματική έρευνα

Υπάρχουν 3 είδη συλλογής δεδομένων

1 Η αφηγηματική συνέντευξη

Κανόνες

Φάσεις

Προετοιμασία

Εξοικείωση του ερευνητή με το πεδίο, προσπάθεια μετατροπής του ερευνητικού ενδιαφέροντος σε initial central topic, δηλ θέμα συζήτησης με το υποκείμενο (π.χ. μπορεί να θέλω να εξετάσω τις «κρίσιμες καμπές» στην τροχιά ενός εκπαιδευτικού και το topic που θα θέσω στον ομιλητή να είναι «περιστατικά που σε σημάδεψαν ως εκπαιδευτικό» - μιλάω με τη γλώσσα του

έναρξη

Εξηγούμε γενικά στον πληροφορητή (Π) το θέμα της συνέντευξης, το λέμε το initial central topic το οποίο α) θα πρέπει να σχετίζεται με τα βιώματα του Π, β) να είναι κοινωνικού ενδιαφέροντος θέμα και όχι σχετικό με την ιδιομορφία του Π γ) θα πρέπει να ενδιαφέρει ως θέμα δ) θα πρέπει να είναι αρκετά ευρύ ώστε να καλύπτει όλα τα συμβάντα ενδιαφέροντος

κύρια αφήγηση

Η αφήγηση δεν διακόπτεται μέχρι να εντοπιστεί «coda», μόνο σημειώσεις κρατά σε αυτή τη φάση

Φάση ερωτήσεων

Ο ερευνητής κάνει ερωτήσεις σε σχέση με κενά που έχει εντοπίσει στην αφήγηση, διευκρινίσεις του τύπου «τι έγινε μετά/πριν/όταν και αποφεύγουμε να ρωτάμε «γιατί έγινε το τάδε», οι ερωτήσεις να αφορούν τα συμβάντα, δεν εντοπίζουμε αντιφάσεις στα λόγια του/της Π

Μικρή συζήτηση

Κλείνουμε την ηχογράφηση και κάνουμε μικρή κουβέντα για δημογραφικές λεπτομέρειες ή αν έχει να προσθέσει κάτι

2 Η ημιδομημένη συνέντευξη

Εφαρμόζεται για να εντοπίσουμε τις άρρητες παραδοχές των ατόμων για κάτι. Π.χ. Ποιες οι πεποιθήσεις των επαγγελματιών υγείας για την εμπιστοσύνη

Οι ερωτήσεις οργανώνονται σε άξονες συζήτησης ώστε να καλύπτονται όλα τα θέματα του εξεταζόμενου ζητήματος και μπορεί να είναι είτε ανοιχτές είτε να καθορίζονται από την θεωρία

Ο ΟΣ έχει προκαθορισμένα ερωτήματα ταξινομημένα ανα θεματικό άξονα
Η διατύπωση είναι ίδια για όλους

Παραδείγματα ερωτήσεων από την ημιτυποποιημένη συνέντευξη

- Θα μπορούσατε, σας παρακαλώ, να σκεφτείτε την επαγγελματική σας πρακτική και να μου πείτε εν συντομία τι συνδέετε με τον όρο «εμπιστοσύνη»;
- Θα μπορούσατε να μου πείτε ποια είναι τα ουσιαστικά γνωρίσματα της εμπιστοσύνης που διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο ανάμεσα στον ασθενή και τον σύμβουλο;
- Υπάρχει η άποψη: «Η εμπιστοσύνη είναι καλή αλλά ο έλεγχος είναι καλύτερος». Σκεφτείτε την εργασία σας και τις σχέσεις σας με τους ασθενείς. Αυτή είναι η στάση που υιοθετείτε όταν τους προσεγγίζετε;
- Μπορούν οι σύμβουλοι και οι ασθενείς να φτάσουν τους στόχους τους χωρίς να εμπιστευτούν ο ένας τον άλλον;
- Θα είναι έτοιμοι να εμπιστευτούν ο ένας τον άλλον χωρίς έναν ελάχιστο έλεγχο;
- Σε τι διαφέρουν οι άνθρωποι που είναι έτοιμοι να εμπιστευτούν από τους ανθρώπους που δεν είναι πρόθυμοι να εμπιστευτούν;
- Υπάρχουν άνθρωποι τους οποίους μπορείτε να εμπιστευτείτε πιο εύκολα από άλλους; Σε τι διαφέρουν αυτοί οι αξιόπιστοι άνθρωποι από τους υπόλοιπους;
- Υπάρχουν δραστηριότητες στην εργασία σας που μπορείτε να ασκήσετε χωρίς εμπιστοσύνη ανάμεσα σε εσάς και τον ασθενή σας;
- Σκεφτείτε το ίδρυμα στο οποίο εργάζεστε. Ποιοι παράγοντες διευκολύνουν την ανάπτυξη εμπιστοσύνης ανάμεσα σε εσάς και τους ασθενείς σας; Ποιοι παράγοντες την κάνουν δυσκολότερη;
- Ο τρόπος με τον οποίο έρχονται οι άνθρωποι στο ίδρυμά σας επηρεάζει τη δημιουργία εμπιστοσύνης;
- Αισθάνεστε μεγαλύτερη ευθύνη για έναν ασθενή όταν αντιλαμβάνεστε ότι σας εμπιστεύεται;

2 Η ημιδομημένη συνέντευξη

Η ημιδομημένη συνέντευξη. Εδώ ο ερευνητής έχει προετοιμάσει μία λίστα από ερωτήματα πάνω σε συγκεκριμένα ζητήματα που πρέπει να καλυφθούν. Τα ζητήματα αυτά οργανώνονται συνήθως στον οδηγό συνέντευξης όμως ο ομιλητής έχει ένα μεγάλο εύρος ελευθερίας για το πώς θα απαντήσει. Τα ερωτήματα δεν είναι αναγκαίο να ακολουθούν πάντα την ίδια σειρά που έχει σχεδιαστεί στον οδηγό ενώ μπορεί να ερωτηθούν και ερωτήματα που δεν είχαν αρχικώς περιληφθεί στον οδηγό. Όμως υπογραμμίζουμε ότι όλα τα ερωτήματα θα τεθούν με παρόμοιο τρόπο διατύπωσης από τον έναν συνεντευξιαζόμενο στον άλλο

Για την προετοιμασία του οδηγού συνέντευξης θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα εξής

- Να μπουνε σε μία σειρά οι περιοχές ζητημάτων που πρέπει να καλυφθούν ώστε τα ερωτήματα που θα αντιστοιχούν στην καθεμία τους να ρέουν με μία λογική συνέχεια
- Τα ερωτήματα να διατυπωθούν με τρόπο ώστε να καλύπτονται ερευνητικά ερωτήματα αλλά και την ίδια στιγμή να μην είναι πολύ περιοριστικά
- Η γλώσσα να είναι απλή και κατανοητή στον ερωτώμενο
- Να μην είναι καθοδηγητικός ο ερευνητής
- Ει δυνατόν να υπάρχει καταγραφή των δημογραφικών στοιχείων του ερωτώμενου στην αρχή της συνέντευξης και σε μία λευκή σελίδα (ηλικία, όνομα, θέση στην εταιρεία χρόνια ανεργίας-εργασίας κτλ)
- Είναι σημαντικό αν αυτό είναι δυνατό ο ερευνητής να έχει μία εξοικείωση με το πεδίο στο οποίο θέλει να κάνει την έρευνα και από το οποίο θα αντλήσει ερωτώμενους για να μιλήσει
- Πάντα ηχογραφούμε και μετά από μαγνητοφώνουμε τις συνεντεύξεις προκειμένου να υπάρχει μία ενδελεχής ανάλυση των δεδομένων

Σχεδιασμός των ερωτήσεων της συνέντευξης

Στον σχεδιασμό των ημι-δομημένων συνεντεύξεων θα πρέπει να υπάρχει μία σύνδεση μεταξύ των ζητημάτων που θα τεθούν και θα καλυφθούν με τα ερευνητικά ερωτήματα. Σημαντικό είναι να αφήνουμε τον ομιλητή να αναπτύσσει τη σκέψη του και όχι να παρεμβαίνουμε για να τον διορθώνουμε. Επίσης το γεγονός ότι μία συνέντευξη είναι ημι-δομημένη ή (και μη) δεν σημαίνει ότι ο ερευνητής δεν ενδιαφέρεται να κάνει διευκρινιστικές ερωτήσεις σε σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα που τον απασχολούν

